

No more distance.

On the museum's educational activities in the online space

Jolanta Marcišauskytė-Jurašienė speaks to the museum's educators

The crisis provoked by the pandemic acted as a catalyst for new practices and visitor attendance habits at the LNMA. With the closure of physical museums, the importance of educators became as critical as ever, thus their activities never stopped but simply adapted. Deputy Director for Exhibitions and Education Jolanta Marcišauskytė-Jurašienė spoke to educators working at various departments of the LNMA – Eglė Nedzinskaitė (NGA), Vaida Gaudiešiūtė, Jelena Petrovskaja (PDG), Eglė Rumbutytė-Šimienė (CWM), Daiva Banikonienė, Ona Kvašytė (RPMA), Gustas Jagminas (MAAD) and Jolanta

Sereikaitė (VPG) – about the most important problems that needed to be solved once live interaction with visitors to the museum ceased, and the challenges educators faced. Media programmes needed to be learned, effective virtual and interactive educational measures had to be found, the role of communication had to be reconsidered, as did the principles by which educational activities are created. The experience gained during the pandemic showed that an online meeting will never replace a live activity, but at the same time, it offers another opportunity to communicate, share, foster interest and invite visitors to the museum.

„Atstumo nelieka“:

apie muziejinę edukaciją per nuotolį

Jolantos Marcišauskytės-Jurašienės pokalbis su muziejaus edukatorėmis

2020 m. per pasaulį vilnijant COVID-19 šoko bangai, daugelio mintis dėl ateities užvaldė eschatologiniai scenarijai. Buvo sunku įsivaizduoti, kaip gyvensime ir dirbsime, kaip išliksime socialūs, jeigu kvėpavimas tuo pačiu oru gali būti pavojingas gyvybei. Stoją didžiulė, globali, analogų neturinti švietimo sistemos krizė. Muziejams, kaip ir visoms įstaigoms, reikėjo prisitaikyti prie naujos realybės. Su nerimu stebėjome radikalius pokyčius didžiuosiuose pasaulio muziejuose, ypač negailestingai paveikusius muziejinės edukacijos sektorių. Pavyzdžiui, „MoMa“ masiškai nutraukė edukatorių darbo kontraktus, argumentuodamas, kad nebegali tęsti kontaktinių veiklų muziejuje, nes jie uždaryti. Viena po kitos virė diskusijos

apie alternatyvių, nuotolinių edukacijų galimybes, čia pat kūrėsi, buvo testuojami, tobulinami nauji jų receptai.

Lietuvos nacionaliniam dailės muziejui (LNDM) pandemijos sukelta krizė suveikė kaip naujų praktikų ir lankytojų įpročių katalizatorius. Uždarius muziejus, edukatorių darbo svarba nebuvo suabejota nė akimirkos, todėl ji nesustojo, tik pasikeitė. Ne paslaptis, kad šis LNDM sektorius pasižymi kūrybiškumu, smalsumu, gebėjimu bendrauti su įvairaus amžiaus žmonėmis. Šios savybės leido ne tik adaptuoti edukacines veiklas nuotoliniams užsiėmimams, kaip reikiant išplėsti muziejaus lankytojų geografiją, bet ir parengti tvarius, patikimus nuotolinių edukacinių veiklų standartus, tinkamus naudoti

bet kokiomis fizinių apribojimų sąlygomis. Juk atstumo neliko. Vien per 2021 m. edukaciniuose užsiėmimuose nuotoliu dalyvavo 33 260 vaikų, jaunuolių ir suaugusiųjų, t. y. 16 682 dalyviais daugiau nei edukacijose kontaktiniu būdu! Taigi apie posūkį link virtualaus mokymosi muziejuje kalbamės su pačiais edukatoriais.

J. Marcišauskytė-Jurašienė: Pirmiausia papasakokite apie savo patirtis, kai prasidėjo pandemija. Kaip tai pakeitė jūsų darbą muziejuje?

Eglė Nedzinskaitė (Nacionalinė dailės galerija): Tikriausiai natūralu, kad, kaip ir visus, pradžioje mus ištiko šokas. Pamenu, paskutinę dieną prieš pat uždariant galerijoje turėjome renginį, į kurį paprastai susirenka pilna auditorija. Tą vakarą atėjo 6 žmonės. Nepasakysiu kada, bet pradėjau galvoti apie virtualius renginius ir edukacinius užsiėmimus. Tuo metu dalyvavau projekte, kurį vienaip ar kitaip reikėjo tęsti, ir tai padėjo perprasti naujus įrankius.

Pasirengimas virtualiems edukaciniams užsiėmimams trunka ilgiau nei tiesiogiai vedamiems. Juose mažiau improvizacijos ta prasme, kad turi tiksliai pasirinkti kūrinius, įrankius, sunkiau pakeisti tokio užsiėmimo kryptį. Todėl užduotis reikia geriau apgalvoti, kad jos tikrai „veiktų“. Bet kaip ir gyvus užsiėmimus, gerą užsiėmimą sukurti galima tik bandant ir eksperimentuojant.

Dirbau ne iš namų, todėl nepraradau kontakto su galerijos erdve ir net gyvais kūriniiais. Manau, tai labai pagelbėjo galvoti ir pasakoti apie kūrinius, vaizdus, jų medžiagas, dydžius ir kitas fizines savybes.

Vaidė Gaudiešiūtė (Prano Domšaičio galerija): Pandemija sustabdė visus rutininius, įprastus darbus ir nedavė jokių gairių, kaip dirbti toliau. Turėjome labai daug suplanuotų veiklų, renginių. Prasidėjus karantinui buvo tikimasi, kad viskas truks trumpai ir greitai grįšime prie įprasto ritmo. Nors viduje kasdien stiprėjo nuojauta, kad reikia ieškoti kitų būdų, kaip pasiekti galerijos lankytojus. Pradžioje nutarėme panaudoti galerijos feisbuko galimybes. Būdamos savamokslės, su turima technika ieškojome būdų, kaip įdomiau pristatyti parodas, kūrėme mažus vaizdo filmus, nuotraukų koliažus ir kitas veiklas, kurios padėtų tėvams, likusiems su

vaikais namuose, įdomiau ir turiningiau praleisti laiką. Ieškojau būdų, kaip tęsti bendradarbiavimą su mokyklomis: dailės mokyklos mokiniai per dailėtyros pamokas mokėsi analizuoti galerijos kūrinius, tęsiau edukacinius projektus su mokytojais, dalijau parengtą metodinę medžiagą ir pan. Reikia prisipažinti, kad per pirmą karantiną neskubėjau keltis į virtualias platformas. Tai buvo mano klaida. Vis atrodė, kad tuoj grįšime... Nebuvo bendrų viso muziejaus pozicijų tuo klausimu. Per antrą karantiną ėmiau ieškoti galimybių, kaip edukacines veiklas tęsti ir per virtualias platformas. Kol nebuvo išspręsti užsiėmimų apmokėjimo klausimai, drauge su mokytojais ir kolegėmis iš kitų kultūros įstaigų padėjau rengti ir vesti projektinius užsiėmimus. Tai buvo labai geras krikštas. Tada kartu su galerijos edukatorėmis rengėme užsiėmimus ikimokyklinukams. Oficialiai visam muziejui pradėjus rengti virtualių užsiėmimų edukacines programas, jau turėjome šiojį tokį įdirbį.

Eglė Rumbutytė-Šimienė (Laikrodžių muziejus): Tiek fiziškai, tiek emociškai reikėjo prisitaikyti prie naujų darbo aplinkybių ir sąlygų. Užsitarimas, kontaktų ribojimas skatino ieškoti naujų bendravimo būdų, darbo metodų, leidžiančių pasiekti muziejaus lankytojus kitoje ekrano pusėje. Anksčiau naudotos įprastos ir įvaldytos priemonės naujomis sąlygomis prarado savo prasmę ir poveikumą. Kūrybiškas požiūris į iškilusius sunkumus leido rasti interaktyvių nuotolinių edukacinių įrankių ir tapti virtualios erdvės dalimi.

Daiva Banikonienė (Radvilų rūmų dailės muziejus): Turėjome gana greitai apgalvoti edukacinių užsiėmimų pritaikymo galimybes. Iš pradžių dalį veiklų išbandėme ir vertinome su mokytojais, kartu svarstėme, kokie metodai paveikliausi, ko norėtūsi iš šių veiklų. Aptarus galimą virtualaus užsiėmimo eigą, rengiau vizualiai patrauklią vaizdinę medžiagą. Į talką įsitraukė muziejaus rinkinių tyrėjos, kolegos iš LIMIS skaitmeninio, komunikacijos ir rinkodaros skyrių. Kūrybiškai reikėjo įvertinti ir užduočių atlikimo galimybes, naudoti minimalias priemones ar pasitelkti buitines daiktus, įveikti įvairius techninius klausimus ir rasti sėkmingiausias „didžėjavimo“ prie kompiuterio būdus.

Gustas Jagminas (Taikomosios dailės ir dizaino muziejus): 2021 m. pavasarį vyko ištis daug

virtualių edukacinių užsiėmimų. Tada užsiėmimus vesdavau iš namų. Darbo pobūdis pasikeitė reikšmingai: reikėjo apgalvoti kiekvieną smulkmeną, kokias priemones ir medžiagas rinktis. Muziejuje vykstantiems užsiėmimams visas priemonės ir medžiagas parūpindavome mes, edukatoriai, o čia kiekvienas dalyvis turėjo pats iš anksto viską susirasti ir įsigyti. Buvo svarbu, kad tarpininkautų mokytojas – koordinuotų ir primintų vaikams, ko reikės užsiėmimui. Lengviau būdavo, kai visa klasė per „Zoom“ jungdavosi iš mokyklos, bet pasitaikydavo ir mišrių grupių: pusė klasės sėdi mokykloje prie mokytojo (-os) įjungtos programos, o pusė – namuose prie savo kompiuterių. Taigi teko organizuoti tokius edukacinius užsiėmimus, kuriems nereikėtų ypatingų ir sunkiai įgyjamų medžiagų ar priemonių.

J. M.-J.: Kokie klausimai buvo pagrindiniai tiek jums, tiek žmonėms anapus ekranų? Ką naujo teko atrasti ir išrasti, siekiant prikaustyti užsiėmimų dalyvių dėmesį?

Vaidė G.: Prieš pandemiją ir net po jos sakau, kad geriausia yra atvykti į muziejų „savomis kojomis“, dirbti, ieškoti, kurti šalia kūrinių originalų. Todėl niekada neskubu rengti išvažiuojamųjų edukacijų, kai didžiulėms auditorijoms pristatai galerijos eksponatus ar rodai jų reprodukcijas. Jei tik yra galimybė, mano nuomone, reikia kviesti visus atvykti į muziejų. O galimybės nebuvo. Pirmiausia teko įvaldyti medijos programas. Mokytojai dirbo su skirtingomis platformomis. Jie tam buvo rengiami. Mes – ne. Laimė, mokytojai dalijosi savo patirtimi jutubo, feisbuko ir kitais kanalais. Tai ir buvo mano pirmosios pamokos. Mokėmės kartu su galerijos edukatorėmis, dalijomės skaidrėmis, tikrinomės, kaip įsijungti garsus, vaizdą ir kt. Dabar tai atrodo smulkmenos, bet pradžioje, kai virtualiai „įžengi į klasę“, tos smulkmenos gali „pagadinti reikalą“. Kiekvienas virtualus užsiėmimas turėjo savo sunkumų: vyresni mokiniai jau buvo įpratę net neįsijungti ekranų, todėl negaudavau elementaraus grįžtamojo ryšio – veidų išraiškos. Su mažiukais atvirkščiai: jie norėdavo aprodyti namus, gyvūnus. Ir čia reikia laviruoti, kad spėtum su vaikais pabendrauti ir nepamesti užsiėmimo temos. O norėdamas išlaikyti dėmesį, ar virtualiai, ar kontaktiniu būdu turi viską daryti taip, kad vaikas, jaunuolis būtų pats „atradėjas“,

t. y. užduotys ir veiklos turi skatinti dalyvius ieškoti. Tada ir užsimezga bendravimas, noras dirbti kartu. Dirbant virtualiu būdu šį tikslą padeda pasiekti ir gebėjimas kuo geriau įvaldyti technologijas ir jas ir panaudoti kūrybiškiau, taip pat edukatoriaus mokėjimas bendrauti.

Eglė R.: Iki pandemijos pradžios nebuvo minčių, kad edukaciniai užsiėmimai galėtų vykti ne tik kontaktiniu, bet ir nuotoliniu būdu. Net ir tada, kai viską pradėta uždaryti, nuotolinė edukacinė veikla atrodė kaip neįgyvendinamas uždavinys. Aiškesnė vizija ėmė formuotis, kai atsirado dialogas su bendraminčiais mokytojais, jau ilgus metus aktyviai bendradarbiaujančiais įgyvendinant bendrus sumanymus ir projektus. Pirminis mokytojų išsakytas poreikis – trumpas edukacinis tarpas mokomojo dalyko metu. Šie pirmieji virtualūs bandymai paskatino labiau domėtis nuotolinio darbo subtilybėmis, ieškoti patrauklesnių ir interaktyvesnių priemonių, skatinančių kokybišką edukacinį procesą. Pagrindinis ir svarbiausias dėmuo, rengiant nuotolinius edukacinius užsiėmimus, tapo įvaldyti nuotolinio bendravimo platformas. Tik supratęs, kaip funkcionuoja naujas darbo įrankis, pasidarė aiškiau, kokios edukacinės priemonės gali būti paveikios šioje erdvėje. Dideliu išbandymu tapo virtualių ir interaktyvių edukacinių priemonių paieška. Kartu su kolegėmis Agne Jonikaite ir Giedrūda Kazoniene pritaikėme kontaktiniu būdu naudotas priemones. Jas testavome ir ne kartą taisėme. Konsultavomės su mokytojais ir sprendėme abiem pusėms aktualiausių klausimą, kokiomis priemonėmis galime prikaustyti mokinius prie ekranų. Sukurtos priemonės dažnai buvo sunkiai suprantamos arba jas įgyvendinti trukdavo per ilgai, todėl prarastavome mokinių dėmesį ir įsitraukimą. Vis labiau įsisavinant nuotolinio bendravimo principus atsivėrė galimybės sukurti ir naujų įrankių. Taip pat atradome interneto erdvėje edukacinius procesus papildančius įrankius, tokius kaip „Menti“ ir „Kahoot“. Kitas svarbus aspektas – tai, kas buvo paveiku mokiniams esant prie ekrano, dažnai sunkiai pritaikoma nuotolinės edukacijos metu, kai jie jau grįžo į klases.

Eglė N.: Su kolegomis pamatėme daug privalumų, ypač kai vaikai jungiasi iš namų. Tada lengviau organizuoti darbą grupėse, mokiniai jaučiasi patogiau ir laisviau savo erdvėje,

lengviau pastebėti ir problemas namuose. Nuotoliniuose užsiėmimuose dalyvavo labai daug vaikų iš tolimiausių kaimelių ir net kitų šalių. Sunkiau, kai vaikai klasėje. Tuomet labai reikia mokytojo pagalbos, o ne visi mokytojai linkę aktyviai įsitraukti.

Gustas J.: Išskirčiau komunikacijos svarbą. Pirmiausia pasikeitė pats kvietimas į mūsų siūlomus edukacinius užsiėmimus. Turėjome apgalvoti edukacinių užsiėmimų aprašymus, suteikti daug papildomos informacijos, ko reikės edukaciniam užsiėmimui. Visai kas kita, kai užsiėmimai vyksta gyvai, muziejaus dirbtuvėse, prieš tai apsilankant parodoje su ekskursijų vadovu. Tada ir pati muziejaus ar dirbtuvių aplinka „padeda“ dalyviams įsitraukti į kūrybos procesą, skatina norą eksperimentuoti, atrasti naujus pažinimo, mokymosi, bendravimo ir bendradarbiavimo būdus. Iš mokyklos ar iš sau įprastos aplinkos mokiniai ateina į visai kitą muziejaus erdvę, į svečius, kur juos svetingai priima ir kviečia išmokti šio to. O dabar pandemija, ir visi sėdime savo aplinkoje: namuose ar klasėse (geresniu atveju) ir bendraujame per ekranus... Stengiausi būti nuoširdus ir „per ekraną“, atidus kiekvienam dalyviui, visų ko nors paklausti, padiskutuoti ir aptarti darbus. Įdomu tai, kad į edukaciją jungdavosi iš visos Lietuvos: vieną dieną iš Kėdainių, kitą – iš Klaipėdos, Skuodo, Molėtų ir t. t. Tai džiugino, nes į gyvus užsiėmimus daugiausia atvyksta vilniečiai. Taigi stengiausi tuo pasinaudoti ir, pvz., kėdainiškiams pasakydavau, kad labai gražus jų senamiestis ir kad po pandemijos būtinai jį vėl aplankysiu. Tai suteikdavo neformalumo ir jausmą, kad visi esame susiję vienas su kitu ir „tinkle sujungti“, kad Lietuva kaip tinklas: Vilnius–Kėdainiai–Klaipėda etc., yra atstumai, bet štai galime bendrauti, ugdytis, patirti naujų dalykų, nupiešti drauge tai, ko dar nepiešėme. Atstumo nelieka. Tai būdavo įdomu mokiniams, nedidelė virtuali kelionė iš įprastos aplinkos į... ten, kur nori.

Jolanta Sereikaitė (Vilniaus paveikslų galerija): Teko iš naujo apmąstyti edukacijų kūrimo principus, domėtis, kaip daroma kitur, pasitarti su žmonėmis, kurie jau anksčiau vedė nuotolines pamokas ir įvairius mokymus. Pati stebėjau Londono nacionalinės dailės galerijos nuotoliniu būdu vedamas edukacijas, buvo įdomu, ką jie siūlo tokiu metu. Iš tikrųjų neįsivaizdavome,

kaip tai turėtų atrodyti, ir kiekvienas mūsų edukatorių savo virtualius užsiėmimus kūrė individualiai, remdamasis savo patirtimi ir žiniomis.

Kiekvieną edukacinį užsiėmimą detalai apgalvodavau – ne tik tai, ką parodysiu ir pasakysiu, bet ir ką matys žmogus kitame ekrane. Tačiau kilo ir sunkumų, kaip visa tai pateikti. Todėl dariau daug nuotraukų, jos padėjo aiškiau atskleisti edukacijos turinį, fiksavau patį procesą, tarkime, edukacinėms grafikos dirbtuvėms fotografavau raizmo, spausdinimo procesus, filmavau ar ieškojau filmuotos ir kitokios medžiagos internete. Svarbus buvo ir tekstas, kurį rašiau edukaciniam užsiėmimams, vėliau kuriant edukacines programas pravertė ilgametė mano kaip dizainerės darbo patirtis – maketavau pateiktis su nuotraukomis ir aprašymais, atsižvelgdama į žiūrovo, mokinio suvokimo galimybes, stengiausi, kad tekstas ekrane būtų lengvai perskaitomas, jo nebūtų per daug, nuotraukos aiškios, informatyvios ir patrauklios. Ši medžiaga labai padėjo edukacijoje, nes buvo svarbi ir trukmė – kaip per pamokos laiką viską pasakyti ir parodyti, kaip sudėlioti veiklą į struktūrą ir išlaikyti dėmesį. Edukacijose ne tik naudojau fotografijas, bet kaip vaizdinę medžiagą pasitelkiau ir turimas priemones – rodžiau grafikos lenteles, paveikslus, kūrybai skirtus įrankius, kitus objektus. Beje, nesitenkinau tik tuo, kad pateikiu informaciją ar perskaitau paskaitą, bandžiau kurti ir nuotolinę veiklą. Spausdinome nuo įvairių namuose randamų paviršių, rašėme laišką Vilniaus miestui. Mokytojams iš anksto pranešdavau, kad vaikai namuose susirastų priemonių. Tiesa, buvo nesusipratimų, pavyzdžiui, kažkuris iš mokinių per vieną užsiėmimą bandė pašildyti ir ėmė pašyti ant ekrane tuo metu rodomos edukacinės medžiagos. Teko dirbti ir su labai didelėmis grupėmis – kai prisijungė net trys klasės vienu metu. Manau, taip dirbti būtų netikslinga, nes negali sukontroliuoti septyniadešimties mokinių ir jų dar ko nors klausinėti. Manychiau, labiau pavykdavo tos edukacijos, kuriose ir mokytojas skirdavo didelį dėmesį savo klasei, stengėsi mokinius motyvuoti ir įtraukti į veiklą.

J. M.-J.: Ar yra dalykų, kuriuos atradote kaip privalumus, kalbant apie nuotolines edukacijas? Kokie jie? Kokie minusai?

Eglė R.: Vienas svarbiausių nuotolinių edukacinių užsiėmimų privalumų – galimybė plėtoti globalią edukacinę veiklą ir pasiekti net ir labiausiai

geografiškai nutolusias mokyklas. Tai leido populiarinti muziejų, pakviesti susitikti ir kontaktiniu būdu. Taip pat naujos veiklos pobūdis paskatino užmegzti artimesnius ryšius su dalykų mokytojais. Nuoseklus bendradarbiavimas leido dar labiau gilintis į švietimo programas ir sukurti integruotus edukacinius procesus. Kita vertus, kaip ir nuotolinis mokymas, virtualūs edukaciniai užsiėmimai neprilygs kontaktiniu būdu organizuotoms veikloms. Tai tik pagalbinis įrankis, sudedamoji edukacinių procesų dalis. Socialinis ryšys yra būtinas siekiant ugdyti atsakingą šiuolaikinės visuomenės narį.

Jolanta S.: Galiu tik pritarti, kad nuotolinės edukacijos leido dalyvauti platesnės geografijos grupėms. Prisijungdavo ir iš nuošalių mažų miestelių ar kaimų mokinių klasės, kurių gal ir nepamatysi atvykstančių gyvai. Dažniausiai mus lanko Vilniaus miesto mokyklos ir Vilniaus rajono mokiniai, retai matome grupes, atvykstančias iš kitų miestų, juolab iš pamaro. Tai, manyčiau, mažino ir socialinę atskirtį, nes mažų miestelių, atokesnių vietovių vaikams sunkiau pasiekti mūsų muziejų, jiems tai ir daugiau kainuoja, tenka samdytis autobusą ir t. t.

Vaidė G.: Didžiausias minusas – negalėjimas dirbti šalia originalių kūrinių ir bendrauti kūno kalba. Būsiu atvira, iš kitų miestų atvykstantys mokiniai ir suaugusieji neskuba įtraukti Prano Domšaičio galerijos lankymo į savo veiklas. Tad nuotolinės edukacijos atvėrė mums būdus susitikti su mokiniais iš įvairiausių miestų ir rajonų. Mus tai praturtino. Išvykas rengiantis mokytojams kyla begalė organizacinių sunkumų, todėl virtualios veiklos yra nemenkas privalumas. Reikia tikėtis, kad susitikus virtualiai rasis noras pasimatyti ir gyvai.

Jelena Petrovskaja (Prano Domšaičio galerija): Nors nuotolinės edukacijos ir smagios, man tai sintetinis produktas... Pabuvimas galerijoje tarp eksponatų ir kūrinių atneša vaikams daugiau džiaugsmo ir gerų emocijų.

Ona Kvašytė (Radvilų rūmų dailės muziejus): Tvroyjusį neapčiuopiamumo jausmą bandyta kompensuoti kitais dalykais, pavyzdžiui, negaliu patirti gyvai, bet galiu pamatyti daugiau, čia ir dabar palyginti vieną dalyką su kitu, esančiu galbūt už tūkstančio kilometrų, ir tuo pat metu

klausytis kokios nors muzikos – vienu mygtuko paspaudimu galiu atverti daugybę durų, o fiziškai to atlikti nepavyktų.

Daiva B.: Man norisi įvardyti ir netikrumo jausmą. Ekrane matant dalyvių veidus sunku pajausiti, kiek jie įsitraukę, tad stengiuosi ieškoti ryšio su dalyviais, atkreipti dėmesį į jų nuotaikas, erdvę ir pomėgius, o kūrybiniai projektai tampa dar slaptesni ir asmeniškesni. Gyvoje veikloje matau kūno kalbą, žvilgsnius, „burbėjimus“, visiškai kitaip veikia tylėjimo pauzės, bendrystė veda į kartu sukurtas akimirkas, patirtinį mokymąsi.

J. M.-J.: Kaip įsivaizduojate virtualių muziejinių edukacijų ateitį? Ar jos liks aktualios?

Eglė R.: Nuotoliniai edukaciniai užsiėmimai jau tapo neatskiriama muziejaus edukacinės veiklos dalimi. Tiesa, mažėjant ribojimams ir sugrįžus mokiniams į klases nuotolinių edukacinių užsiėmimų paklausa sumažėjo. Viena priežasčių – socialinio kontakto ilgesys, besikeičiančios (naujos) aplinkos poreikis. Mano nuomone, ateityje dar labiau tobulėjant technologinėms priemonėms ir jas įsisavinant nuotolinių edukacinių užsiėmimų kokybė tik tobulės, jie taps tvirta švietimo įstaigų ir muziejaus jungtimi.

Daiva B.: Labai pritariu Eglei, kad virtualūs edukaciniai užsiėmimai papildė bendrojo lavinimo programų turinį ir pajvairina pamokas. Užsiėmimai parengti bendradarbiaujant su mokytojais, kūrinių temos „tam tikru kampu“ integruojamos į lietuvių, istorijos, tikybos, etikos, fizikos, dailės pamokas. Tad lanksčiai prisitaikėme prie nuotoliniu būdu vykdomo švietimo įstaigų darbo. Virtualus susitikimas nepakeis gyvo užsiėmimo, bet kartu tai dar viena galimybė bendrauti, dalytis, sudominti ir kvieisti lankytis muziejuje.

Ona K.: Tai puiki priemonė pajvairinti gyvai vykstančias veiklas. Esu klasėje, diskutuoju tam tikra tema, tuo pat metu, neišeidamas iš jos, galiu prisijungti prie edukacijos ir virtualiai pasivaikščioti po muziejų, susipažinti su eksponatais, išgirsti naujų minčių. Žinoma, niekas nepakeis gyvo apsilankymo, juk būti „čia ir dabar“ duoda geriausių rezultatus, bet virtualios edukacijos yra labai patogus darbo įrankis, dažnai padedantis sutaupyti laiko ir jėgų.

Vaidė G.: Matau, kad visi esame pavargę nuo virtualaus pasaulio. Tai labai justai bendraujant su mokytojais. Tačiau esu įsitikinusi, kad virtualūs užsiėmimai turi turėti savo nišą edukacinių centrų veiklose. Įdirbis didelis. Mokytojai, dėstytojai jau priprato ir įvaldė technologijas, leidžiančias bendradarbiauti virtualiai. Todėl reikia išsaugoti galimybę dirbti, susitikti ir tokiu būdu, paliekant pirmenybę gyviems pasimatymams. Kuo didesnė pasiūla, tuo geriau mums visiems.

Eglė N.: Nuotolinės edukacijos turi išlikti kaip galimybė nuo muziejaus toliau gyvenantiems vaikams, lietuvių diasporai užsienyje.

Įgyvendinant ilgalaikius projektus, dabar įprasta jau tapo mišri jų forma, taigi kai ką naudingo ir efektyviau galime nuveikti ir per nuotojų.

Jolanta S.: Manysčiau, liks tiek, kiek gebėsime adaptuotis prie kiekvienos situacijos, kiek pasižiūrėsime į tai kūrybiškai. Nemanau, kad čia tiktų koks nors vienas modelis. Asmeniškai man po karantino liko įprotis klausytis paskaitų norimomis temomis per internetą. Tai ir patogiu, sutaupo laiko, nereikia niekur vykti. Kitas dalykas – ne viską tikslinga perkelti į virtualų pasaulį. Reikėtų stebėti ir analizuoti, kas pasiteisina, o kas ne.